

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

19 päivänä lokakuuta 1993

Lausunto n:o 22

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 28 päivänä syyskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 169 laiksi sotilasvammalain muuttamisesta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto sosiaali- ja terveysministeriöstä, professori Mikael Hidén, oikeustieteen lisensiaatti Heikki Karapuu ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltävään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakia eräissä suhteissa. Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lain korvaussäännöksiin ehdotetut muutokset eivät heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Muutokset yksinkertaistavat korvausjärjestelmää ja siten pikemminkin parantavat korvauksensaajien asemaa.

Esityksessä ehdotettu lain 1116/85 voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoaminen pienentäisi jonkin verran rahassa maksettavaa korvausta, mutta ei esityksen mukaan heikentäisi korvauksensaajien olosuhteita. Kumottavan säännöksen nojalla elinkorkoa on maksettu 100 prosentin työkyvyttömyysasteen mukaisena laitoshoidon ajalta niille, joiden laitoshoido oli alkanut ennen vuoden 1986 alkua. Lainmuutoksen jälkeen he saisivat korvattavasta vammastaan tai sairaudestaan vahvistetun työkyvyttömyysasteen mukaisen elinkoron. Laitoshoidossa

olevalla korvauksensaajalla on ilmainen ylläpito ja terveydenhuolto.

Esityksen mukaan lakiehdotus voidaankin käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan voidaan lakiehdotus panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, eikä ehdotus koske verosta säätämistä tai valtiosopimukseen sisältyvien määräysten hyväksymistä.

Toimeentulon lakisääteisellä perusturvalla tarkoitettiin kyseistä valtiopäiväjärjestyksen kohtaa säädettäessä vain luonnolliselle henkilölle maksettavia rahamääräisiä toistuvaissuorituksia ja vain sitä osaa sosiaaliturvasta, jolla pyritään takaamaan yksilön toimeentulolle välttämätön elintaso. Lain säätämisvaiheessa oli esillä hallituksen esitykseen sisältynyt perusturvaetuksien luettelo, jota perustuslakivaliokunta piti mahdollisimman kattavaksi tarkoitettuna vähimmäisluettelona.

Tässä luettelossa mainittiin sotilasvammalais- ja siviilivammaisten korvaukset. Siksi lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momenttia, jolla kumottaisiin aiemmin mainitun vuoden 1985 lain voimaantulosäännöksen 2 momentti, on arvioitava toimeentulon lakisääteisen perusturvan kannalta.

Kyseinen lainsäädäntötoimi johtaa siihen, että nykyisin laitoshoidon ajalta 100 prosentin elinkorkoon todellisesta työkyvyttömyysasteesta riippumatta oikeutettujen elinkorko tullaan määräämään työkyvyttömyysasteen mukaan. Muutos pienentää 47:n laitoshoidossa olevan invalidin elinkoron suuruutta.

Elinkoron täysi määrä on 3 256,17 markkaa kuukaudessa. Puolisoaan elättävälle korvauk-

sensaajalle elinkorko maksetaan 30 prosentilla korotettuna. Esimerkiksi 30 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko avioliitossa olevalle invalidille olisi kuukaudessa lähes 3 000 markkaa, 60 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko lähes 1 700 markkaa ja 80 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko noin 65 markkaa pienempi kuin täysi elinkorko.

Näistä esimerkitapauksista kahdessa ensiksi mainitussa ei voi olla kysymys sellaisesta etuuden suuruuden vähäisestä tarkistamisesta, jota perustuslakivaliokunta on lisäedellytyksin pitänyt mahdollisena suojan institutionaalisesta luonteesta huolimatta. Käsillä olevassa yhteydessä tätä oleellisempaa kuitenkin on, että ehdotuksen vaikutuspiiriin kuuluvien henkilöiden toimeentulon perusturva on suojattu muilla tavoin: heille kuuluu laitoshoidossa täydellinen ylöpito ja terveydenhuolto ja he saavat työeläkkeen ja kansaneläkkeen niitä koskevien säädösten mukaan. Kysymyksessä olevan etuuden tällaiseen erityisluonteeseen nähden valiokunta katsoo, että lakiehdotusta ei voida jättää lepäämään.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jansson, Jääteen-

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota 29 §:n 2 momentin mukaiseen vakuutusosoikeuden päätökseen kohdistuvaan valituskieltoon. Valituskielto on asioiden erityispiirteet huomioon ottaen tavallaan ymmärrettävä. Valituskielto johtaa kuitenkin 25 §:n 1 momentin mukaisissa tilanteissa siihen, että vakuutusosoikeuden poistaessa aieman lainvoimaisen päätöksen ja antaessa sen tilalle uuden päätöksen säännönmukaista valitusmahdollisuutta ei ole käytettävissä. Valiokunnan mielestä tämä voi johtaa oikeusturvaongelmiin etenkin silloin, jos uusi ratkaisu on yksilölle epäedullinen. Tämän näkökohdan merkitystä vähentää, että asia voidaan saattaa aina uudelleen vireille uuden selvityksen perusteella.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä ja että sitä ei mainitun pykälän 7 momentin säännökset huomioon ottaen voida jättää lepäämään.

mäki, Kaarilahti, Koskinen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Näsi, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet Helle ja Saastamoinen.